

**Εμφανή και κεκρυμμένα αίτια της δικαστικής
διώξεως του αγίου Μαξίμου του Γραικού (Ηλίας
Λιαμής, δρ. Θεολογίας, Καθηγητής Μουσικής,
Πρόεδρος της Συνοδικής Υποεπιτροπής
Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της
Ελλάδος)**

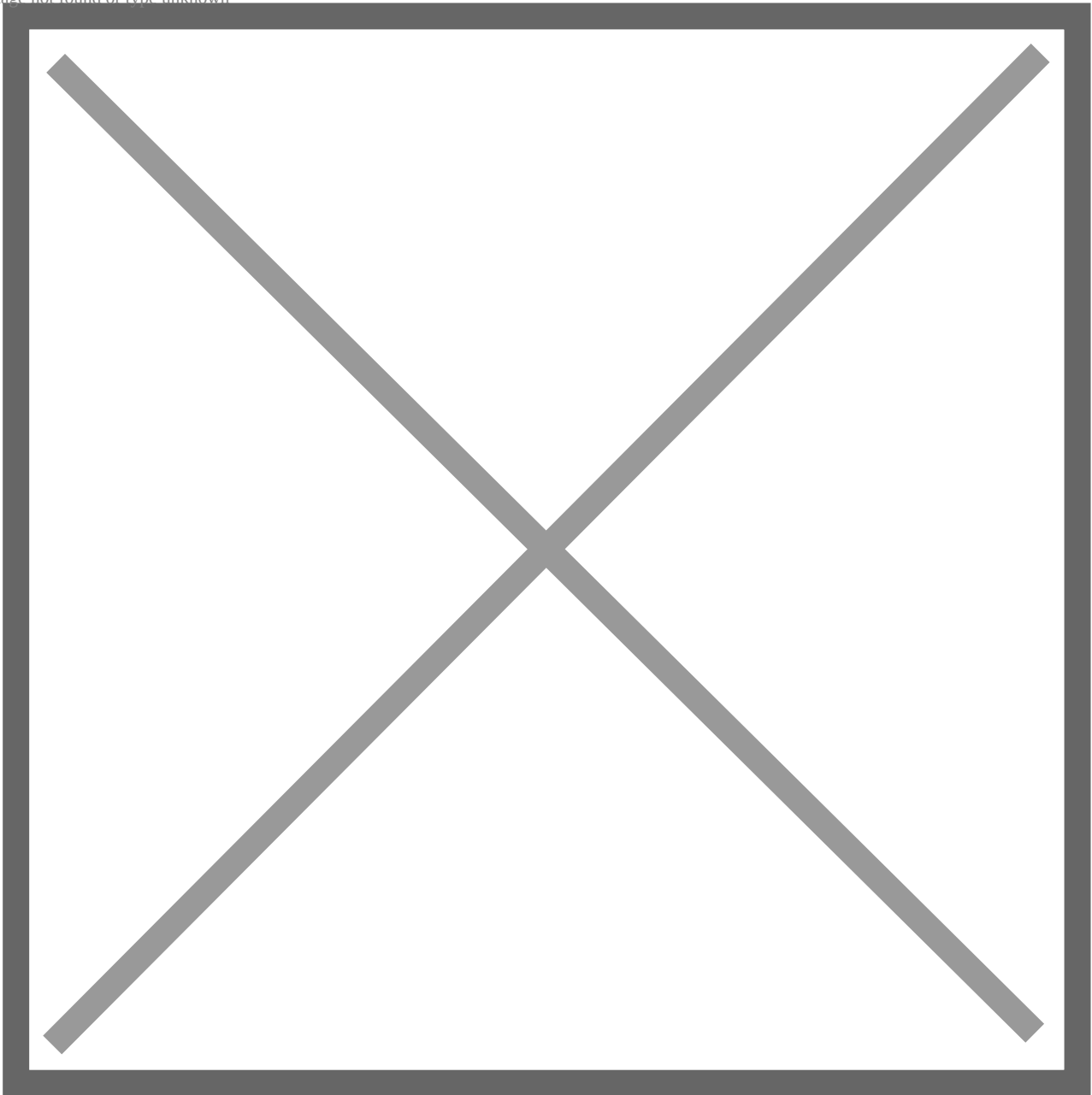
/ [Πεμπτούσία](#)

Στις αρχές Φεβρουαρίου του 1525 ξεκινά η δίκη του Αγίου Μαξίμου στη Μόσχα, αρχικά στο παλάτι του Ρώσου ηγεμόνα και κατόπιν στη Συνοδική

μεγάλη αίθουσα του Πατριαρχείου της Μόσχας [9]. Έχει προηγηθεί συστηματική προπαγάνδα απαξιώσεώς του εκ μέρους του επιτελείου του Μητροπολίτη Δανιήλ, παρουσιάζοντάς τον ως αιρετικό, κατάσκοπο και όργανο του Σατανά [10]. Το κατηγορητήριο περιλαμβάνει τις κατηγορίες της αίρεσης, της κριτικής κατά του αυτοκεφάλου της Ρωσικής Εκκλησίας, την κριτική κατά της τεράστιας περιουσίας των Μοναστηριών, την κριτική κατά των Ρώσων Μητροπολιτών και Ρώσων νεοφανών αγίων, την κριτική κατά του μεγάλου Δούκα και την κατασκοπία [11]. Μετά το τέλος της καταθέσεως (ψευδο) μαρτύρων, της παντελούς εγκαταλείψεως εκ μέρους ακόμη και των στενότερων συνεργατών του [12] και παρά την εμπεριστατωμένη και πλήρους ταπεινού φρονήματος και έντονης συγκινησιακής φόρτισης απολογία του Μαξίμου, ο Μητροπολίτης Δανιήλ, με εντολή του Μεγάλου Δούκα, τον κηρύσσει ένοχο για αίρεση και κριτική κατά της ανεξαρτησίας της Ρωσικής Εκκλησίας [13]. Όπως είναι φανερό, ο Ηγεμόνας δεν θέλησε να εντάξει στην καταδίκη στοιχεία πολιτικής ανάμιξης, καθώς δεν υπήρχαν επαρκείς αποδείξεις και προτίμησε να αναδείξει μόνον αιτίες θεολογικές και εκκλησιαστικές. Σε κάθε περίπτωση, «εις τον Μάξιμον επεβλήθη η ποινή της εξορίας και της ισοβίου εγκαθείρξεως εις Μονής ως κριθέντα ένοχον κυρίως αιρέσεως» [14].

Έξι χρόνια μετά την καταδίκη του, ο Άγιος Μάξιμος κάθεται ξανά στο εδώλιο του κατηγορουμένου. Ο Μητροπολίτης Δανιήλ, λόγω της επιθυμίας του να ταπεινώσει ολοκληρωτικά τον Μάξιμο, του φόβου του μήπως ο ηγεμόνας επιδείξει επιείκεια προς τον έγκλειστο μοναχό, της ανησυχίας του μήπως κριθεί το πρώτο δικαστήριο αναρμόδιο και επιληφθεί του θέματος το Οικουμενικό Πατριαρχείο, της προθέσεώς του να στηρίξει ακόμη περισσότερο τις κατηγορίες με νέους μάρτυρες και δήθεν νέα στοιχεία [15], έσυρε ξανά σε δίκη τον Μάξιμο, με παρεμφερείς κατηγορίες [16]. Ο Άγιος Μάξιμος κρίθηκε εκ νέου ένοχος [17] και καταδικάστηκε σε ακόμη αυστηρότερο εγκλεισμό.

Και ναι μεν, δύο από τις κατηγορίες, εκείνη της κριτικής κατά του αυτοκεφάλου της Ρωσικής Εκκλησίας και εκείνη της κριτικής κατά της μεγάλης περιουσίας των Μοναστηριών, στηρίχτηκαν επί υπαρκτών γεγονότων [18]. Όσον δε αφορά τις υπόλοιπες, αποδεικνύεται περίτρανα πως ήταν απολύτως χαλκευμένες, βασισμένες σε ψευδομαρτυρίες και υποκινούμενες από ποταπά κίνητρα και σκοτεινούς σχεδιασμούς [19].

Αν και οι αλλοιωμένες πηγές εμποδίζουν ομοφωνία μεταξύ μελετητών του βίου του [20] ως προς την ανάδειξη της βασικής αιτίας της διώξεως του Αγίου [21], από το σύνολο των στοιχείων βγαίνει το συμπέρασμα πως οι βασικές αιτίες είναι τρεις:

1. Προσωπικά πάθη, τόσο του ηγεμόνα, που ενοχλήθηκε πολύ από την κριτική που

υπέστη απόν Άγιο Μάξιμο, όσο και του Μητροπολίτη Δανιήλ που οδηγήθηκε στον φθόνο εξαιτίας της ακτινοβολίας της προσωπικότητας του Αγίου.

2. Ο κίνδυνος να διαρρεύσουν έκτος Ρωσίας οι πληροφορίες για τα σοβαρά προβλήματα της Ρωσικής κοινωνίας, σε περίοδο μάλιστα που η Ρωσία είχε αρχίσει να θεωρείται μία εκ των μεγάλων δυνάμεως της Δυτικής Ευρώπης.

3. Ο κίνδυνος εξεγέρσεως αγνών θρησκευόμενων από την αποκάλυψη των ατασθαλιών της εξουσίας και η δημιουργία ανεξέλεγκτων κοινωνικών καταστάσεων.

Υπεράνω όλων όμως, η πλέον βασική αιτία, που ως, τρόπον τίνα, μήτρα εμπερικλείει τις ανωτέρω τρεις, είναι η αμφισβήτηση εκ μέρους του Αγίου Μαξίμου του μοντέλου δόμησης του νέου Ρωσικού κράτους, με την πολιτική και εκκλησιαστική ηγεσία να αλληλοϋποστηρίζονται, παραβιάζοντας θεμελιώδεις ηθικούς, πνευματικούς, εκκλησιαστικούς και κοινωνικούς κανόνες, προκειμένου να υλοποιηθούν πολιτικοί στόχοι. Ο Άγιος Μάξιμος στηλιτεύει και εναντιώνεται στην εκκοσμίκευση της Ρωσικής Εκκλησίας, που της στερεί την δυνατότητα, ελεύθερη και ακμαία, να επισημαίνει το άδικο και το ανήθικο, καλώντας τους πάντες αδιακρίτως σε μετάνοια.

Συμπερασματικά

Με την ασυμβίβαστη στάση του εναντίον της εκκοσμίκευσης, ο λόγιος Αγιορείτης μοναχός, ο νηπτικός ασκητής και κυρίως ο άγιος της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας Μάξιμος ο Γραικός καθίσταται με το έργο και τον βίο του μέτρο ηθικής ακεραιότητας, Ορθόδοξης πνευματικότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, εκκλησιαστικής τάξεως, δογματικής ακρίβειας και πολιτιστικής αναγέννησης. Ως τέτοιος διώκεται από μια εξουσία που στηρίζεται στην απόλυτη αυθαιρεσία και μια Εκκλησιαστική ηγεσία που έχει χάσει τον πνευματικό της προσανατολισμό και την ουσία της αποστολής της στον κόσμο.

Για τον λόγο αυτό, ο βίος, η πολιτεία του και το συγγραφικό του έργο είναι σε θέση να αποτελέσουν κριτήριο ερμηνείας των γεγονότων που ταλανίζουν αυτή τη στιγμή την Ορθόδοξη Εκκλησία παγκοσμίως – όπως τα θέματα σχέσεων με τις πολιτικές και οικονομικές δομές, καθώς και με τον πολιτισμό – αλλά και οδό υπερβάσης των προβλημάτων σε πανορθόδοξο επίπεδο – όπως το μεγάλο θέμα των δικαιοδοσιών – . Ο μέγας αυτός μάρτυρας όχι μόνον της πίστεως, αλλά και του πολιτισμού, αναδεικνύει το μεγαλείο της ζώσας και ελευθέρας Εκκλησίας, ενθαρρύνει τους ηγέτες της να αναζητήσουν οδούς παρακάμψεως των ποικίλων κοσμικών πειρασμών – οικονομικών και πολιτικών – ενώ παράλληλα προβάλλει την

αγιότητα του βίου και την ησυχαστική θεωρία και πρακτική ως τις μοναδικές οδούς διατήρησης της ακρίβειας του δόγματος και του ήθους του ευγενέστερου και μεγαλειωδέστερου δώρου του Θεού προς την ανθρωπότητα: Της Ορθόδοξης πίστης μας.

Με τα δεδομένα αυτά, θεωρούμε πως ο Άγιος Μάξιμος ο Γραικός δύναται να χαρακτηριστεί ως ένας εκ των μεγίστων και των πλέον ασυμβιβάστων πολεμίων της εκκλησιαστικής εκκοσμίκευσης._

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Κ. Τσιλιγιάννη, ό.π., σ. 135.

Ό.π., σ. 136

Ό.π., σ. 133-134.

Δ. Γόννη, *Βίος του Αγίου Μαξίμου του Γραικού*, ΑΓΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΙΚΟΥ ΛΟΓΟΙ, τομ. Α΄, εκδ. Ιεράς Μονής Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2011, σ. 109.

Ό.π., σ. 150.

Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, *Μάξιμος ο Γραικός, ο πρώτος φωτιστής των Ρώσων*, Αθήνα 1950, σ. 301.

Κ. Τσιλιγιάννη, ό.π., σ. 162-163.

Ό.π., σ. 168-218.

Ό. π., σ. 220

Ό.π., σ. 93-94. Πρβλ. σ. 223

Ό.π., σ. 96.

Χρήστου Λασκαρίδη, *Μάξιμος ο Γραικός και οι εκκλησιαστικές επιδιώξεις της Μόσχας*, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 39-40.

Άλλοι θεωρούν ως βασική αιτία την κριτική του δευτέρου γάμου του ηγεμόνα (Δημητρίου Γόννη, ό.π., σ. 106-108), άλλοι την κριτική του στην ιδέα της Τρίτης Ρώμης (Λασκαρίδης, ό.π., σ 262. Πρβλ. Άγγελου Γιαννόπουλου, *Το πρόβλημα της εκκλησιαστικής και μοναστηριακής περιουσίας*, Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συμποσίου «Μάξιμος ο Γραικός», Άρτα, 28-30 Οκτωβρίου 1988, σ. 153), άλλοι την δημόσια κριτική αρχόντων και κληρικών για τον αμαρτωλό τους βίο και την σκληρότητά τους, καθώς και για τον κίνδυνο να κοινοποιηθούν αυτά εκτός Ρωσίας (Κ. Τσιαλιγιάννης, ό.π., σ. 44).

Πρβλ. αρχ. Γεωργίου Καψάνη, *Η εκκοσμίκευση προκαλεί την Αυτοκεφαλία και τη μεγάλη περιουσία*, Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συμποσίου «Μάξιμος ο Γραικός», Άρτα, 28-30 Οκτωβρίου 1988, σ. 167. Αναλυτικά περί εκκοσμίκευσης, βλ. 5η ενότητα, υποσ. 1.